

Geçmişde ýaşamak

Category: Kitapcy, Psihologiýa, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Geçmişde ýaşamak GEÇMİŞDE ÝAŞAMAK

Palestina-Ysraýyl problemasynyň jedelleri hemişe «geçmiş» üstünden edilýär:

Käbiri taryhy Osmanla, käbiri 1948-nji ýyldaky Arap-Ysraýyl urşunyň yzyndan gurlan Ysraýyla, käbiri 1967-nji, 1973-nji ýyllaryň uruşlaryna, ýa-da käbirleri has öňki döwürlere – biziň eýýamymyzdan öňki öňki döwürlere çenli baglanyşdyrýar.

Taryhy ýatdan çykarmaly diýjek bolamok, ýöne häzir taryhy yzygiderliligiň ýoýulyşynyň üstünde durup geçmekçi.

Geçmiş diňe ýatlap oňmak bilen geçmişe ýapyşyp ýatmagyň arasyndaky uly uçurymdan söz açmakçy.

Şuny gözleýärin:

Zol geçmişe seredip, elmydama geçmişde ýaşap şu günün problemalaryny çözüp bolarmy?

Geçmiş geljegiň elden giderilmegine sebäp bolanokmy?

МОСКОВСКИЙ ДНЕВНИК

ВАЛЬТЕР БЕНЬЯМИН

kitapy.ru

Bu sowallar meni nemes filosofy Walter Benýaminiň nemes gizlin polisiýasy Gestapodan gizlenende ýazan «Gündeligine» äkitdi: «Taryh düşünjesi boýunça tezisler».

Dokuzynjy tezisde ýüzüni geçmişe öwren perişdeden söz açýar. Taryhyň perişdesi hasaplanýan bu magnawy barlyk tragediýanyň we bibatçylyk şekilleriniň arasynda bir heläkçilige gözi düşýär we ol ýerde galyp parçalananlary bir ýere jemlemek üçin jan edýär. Gaýta-gaýta parçalananlara gidýär. Perişde gözüni geçmişden aýryp bilmeýär we geljege syrtyny öwürýär...

Walter Benýamin taryh pelsepesinde «häzirki zamany» taryhyň esasy hanasynda akymyň ugruna yňdarylyp giden passiw ulanyşdan

çykaryp, täze syýasy we ahlak düzgüniniň başlangyjy hökmünde baha berýär...

Diňe Palestina-Ysraýyl çaknyşyklary babatda däl, türk syýasat çekişmelerinde-de geçmiş elmydama esasy tema bolup gelmedimi? Eýse nämüçin şeýle bolýar? Bir sebäbi bolmaly dälmi?

* * *

Uruşlar, gandöküşlikler, ýitgiler, islenmeýän düýpli üýtgeşmeler şahslarda we jemgyýetde çuňňur yz galdyrýar.

Bh trawmatiki hakyda diňe bolup geçen döwrüne däl, geljekki nesillere-de ýiti täsirini ýetirýär.

Trawmatiki ýitgilere uçran şahslar, jemgyýetler eger başdan geçiren matamlaryna garşy döz gelmegiň emellerini öwrenmese, durmuşyň maksady geçmişde aslyşyp galýar!

Matamyny ýeňip bilmedikler ne-hä häzir, ne-de geljek zamanda ýaşaýar, ikijahan owarrasy bolup ýaşaýar!

Özem şu aýdýanym psihologiýanyň çözmeli meselesidir:

Hemişe geçmişe aslyşyp ýatmak, yzygiderli geçmişi agzap durmak we yzygiderli geçmişi küýsemek, şumatky özüňizi, häzirki duran ýeriňizi, häzirki wagtyňyzy elden sypdyrmagyňyza we şeýdibem gekjegi sagdyn binýadyň üstünde gurmagyňyza päsgel berýän oňaysyz çemeleşmä öwrülýär...

Psihologiýa adamy «geçmişe baglylyk trawmasyndan» halas bolmagyň ýollaryny görkezýär.

Eýse, jemgyýet näme? Eýse, ýurt näme?

Toparyň identičnostyny kemala getirmek, gahar-gazaby täzeläp durmak, ar almak üçin syýasatyňam obýektine öwrülen geçmişi ulanmak baknalygyndan nädip halas bolunarka? «Gurban-hüjüm ediji» ikilemesinden nädip çykylmaly?

Gözden sypan bu hakykat köp sanly syýasy problemanyň gözbaşy dälmi?

Jemgyýetçilik abatlanşygy nädip etmeli?

«Keseki» bilen ýaraşylmaly?

Adamlar ala tutulmazdan nähili gowy görülmeli?

Bölünmüşlük Gölgesinde Çatışma Çözümü

ASİMETRİK GÜÇ FİLİSTİN VE İSRAİL

Dr. Barış ESEN

DAR
YAYINLARI

kitapey.ru

* * *

Gürrüňsiz, agyr weýrançylyklary ýatdan çykarmak kyn.

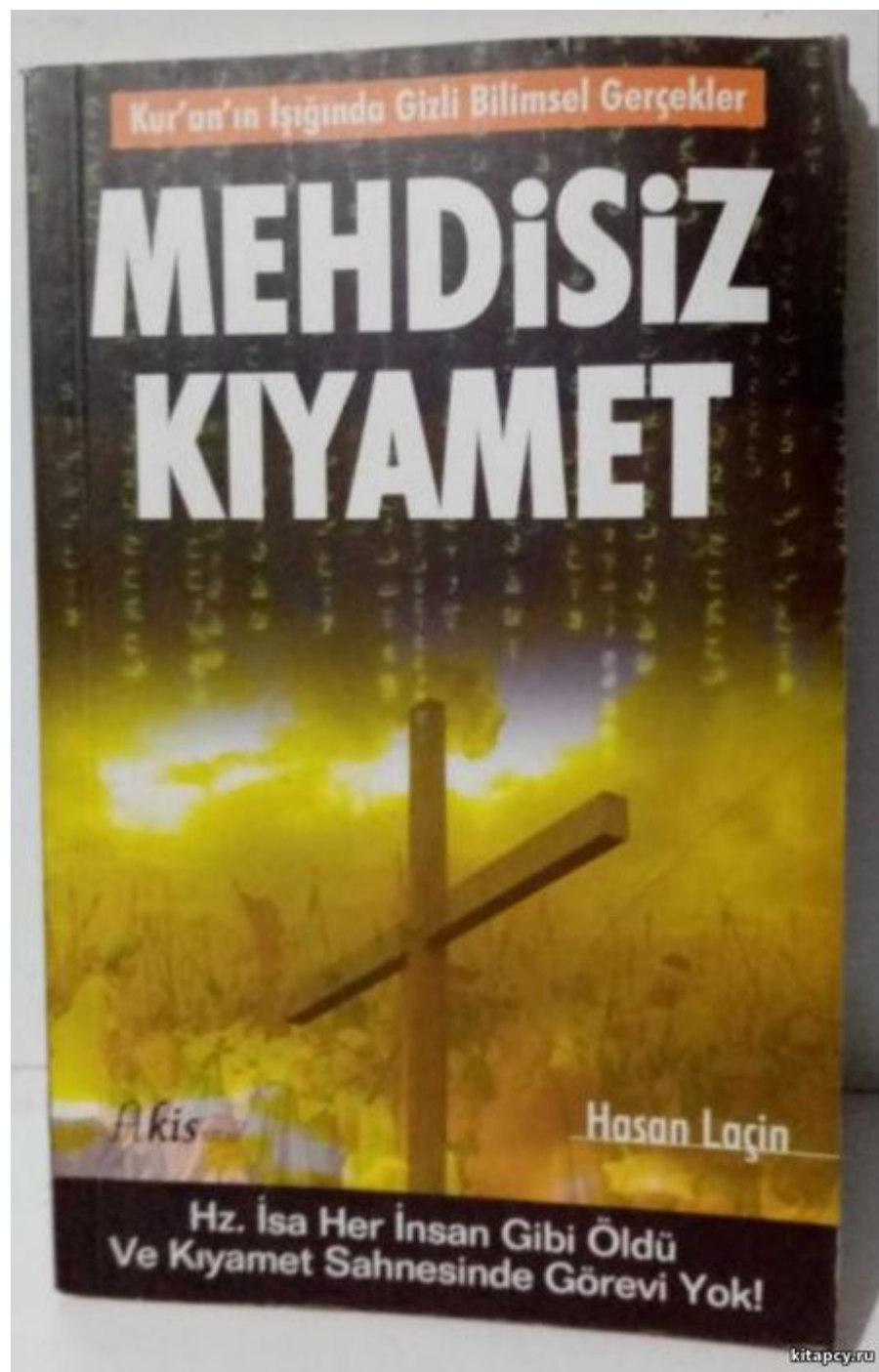
Gürrüňsiz, zuluma uçranlaryň çeken jebri-jepalaryny ýatdan çykarmak kyn.

Gürrüňsiz, hak-hukuk bozulmalaryny unutmak kyn.

Emma, geçmiş geçmişde galdyrylmasa, nädip parahatçylyk bolmaly? Howpsuz atmosferany nädip üpjün etmeli? Jemgyýetçilik baglanyşyklary ýa-da ýurtlaryň arasyndaky gatnaşyklar nädip ýola goýulmaly?

Şumatky ýürek paralaýjy günlerde bu sowallary orta atmak juda

kyn. Haýsy birimiziň jany ýananok? Ýönekeý raýatlaryň ölümlerini sessizje synlap oňaýmak juda kyn... Emma... Ýaraşyk bolmasa bu gan akmagyny dowam etdirer.

«Mäti» ýa-da «İsa Mesih» gelmezdenem adamzat parahatçylyga ýetip bilmezmi? Ýa betere utopiki pikirleri ýöredýärinmi? Ýokla.

Hem bir zady bilýärsin, ýaraşmak hiç aňsat däl. Radikal toparlaryň ýa-da döwletleriň yzygiderli ýagdaýda geçip giden trawmalaryň üstünden emele getiren syýasat diline garşy göreşmüň ilkinji ädimi bolup biler.

Ilki bilen şu meselede bir pikirde bolmaly:
Uruşyň gowusy, ýaraşygyň erbedi bolmaz.
Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 19.10.2023 ý. Publisistika